

Tremal Nayk

KONZULOVICA

Dio ove priče već je zapisan na stranicama Divana: trebalo je odvažiti se pa napustiti zonu svakodnevnog komoditeta i sigurnosti radi usamljeničkog traganja za novim i nepoznatim.

Maiann Suhner, švajcarska botaničarka, krenula je iz svoga grada Neuchâtel na samotno putovanje biciklom do balkanskih zemalja i Istanbula, ali su je u njenome naumu snjegovi zaustavili u Bosni. Na dugom putovanju preko alpskoga gorja zaustavila se u malom kuruškom mjestu Lepena i od slučajnog znanca Zdravka Haderlapa, umjetnika i dobrog znalca duhovne supstance srcolike zemlje, dobila savjet da, ako već želi upoznati Bosnu, onda svakako treba posjetiti Travnik, jer se u njemu može oćutiti sukus istorije i kulture zemlje. Grad je upoznavala prateći radnju romana „Travnička hronika“ i u čitalačkoj radionici narastala je neobična privrženost Travniku i Travničanima koje je sretala po mahalama, parkovima, muzejima, kafeterijama... Da bi se zbližila s njima, progovorila je njihovim jezikom i, kao poliglota koji govori dva slavenska jezika, ovome kojim se zbori u BiH učila se na najteži i najbolji način, kroz književnost, čitanjem romana i poezije na originalnom jeziku. Nakon nepuna tri mjeseca provedena u Sarajevu i Travniku činilo se nestvarno ili nadrealno slušati je kako ispred Lutvine kahve naizust govori prolog romana Ive Andrića a u jedno studeno decembarsko jutro ispod Sahat-kule na Musali recituje pjesmu „Zimsko jutro“ napisanu Vojislavom Ilićem...

Mnogi stranci tako dođu do Bosne, zadrže se neko vrijeme, dovoljno da se oduševe zemljom i ljudima da bi se kao i onaj stvarni i onaj Andrićev Defose vratili u svoje tihe pokrajine i mirne predjele u kojima bi se kasnije samo ponekad javila

pomisao na boravak u zemlji u kojoj vredi ispitivati uzroke njene zaostalosti. Maiann je otišla da bi se ponovo vratila, jer se neraskidivim i zapretanim nitima vezala za zemlju i ljude. U međuvremenu nastavila je u Švajcarskoj živjeti svoja sjećanja i osjećanja donesena iz Bosne, s namjerom da ih podijeli sa svojim prijateljima i poznanicima. Potpuno sama, s jedinom namjerom da sunarodnjacima pokaže vrijednosti i ljepote koje je doživjela, u nekoliko švajcarskih gradova ona promovise kulturna, prirodna, istorijska i tradicijska obilježja i znamenitosti BiH.

Održala je javnu prezentaciju svoga putovanja u obliku zanimljivoga putopisa s lijepom pričom i fotoilustracijama, čije su reprize bile u slovenskom gradu Solčava i u Travniku. Jedne ljetne večeri, u lijepom vrtu kuće u kojoj živi, na adresi Mont-Riant 9, priredila je za mnogobrojne prijatelje i znance filmsku večer sa aperom ili zakuskom i diskusijom o projekciji dokumentarnog filma s temom jugoslavenskih partizanskih filmova. Nastojeći da inicira kulturnu razmjenu, prevashodno programa i projekata o literaturi Ive Andrića koje ostvaruje Zavičajni muzej Travnik, organizovala je sastanke sa Jensom Hertlom, profesorom slavistike na Univerzitetu u Fribourgu, Madeleine Betschart, direktoricom Mu-

zeja pisca Friedricha Dürrenmatta, antikvarom Karimom Karkenijem iz Boutique du Livre, Cilom Zečević, portparolom Théâtre populaire romand... Ona je na margini festivala „Printemps culturel Carrefour Sarajevo“ priredila literarnu soareju „Ivo Andrić, čitano i pisano“. Svoje kolege botaničare zainteresovala je za biljni svijet Vlačića pa su u studijskoj posjeti Travniku boravili Blaise Mulhauser, direktor Botaničkog vrta Neuchâtel, i etnobotaničarka Elodie Gaille, kada su u Zavičajnom muzeju Travnik priredili javnu prezentaciju koncepta i aktivnosti Botaničkog vrta. Njenom inicijativom došlo je do produkcije dokumentarnog filma o upotrebi biljki u ljekovite i druge svrhe u travničkom kraju, koji je namijenjen za prikazivanje u okviru etnobotaničke izložbe u neuchâtelском Botaničkom vrtu gdje će biti predstavljeni i artefakti doneseni iz Travnika. Potom se Maiann uključila u rad Grupe za kulturu *i-platform*, organizacije bosanskohercegovačke dijaspore u Švajcarskoj. Kao podsjećanje na njene boravke u Travniku, stoje knjige, Andrićeva sabrana djela, koje je pronašla u jednoj sarajevskoj antikvarnici i poklonila za čitaonicu Otvorenog književnog ateliera u Rodnoj kući Ive Andrića.

U stalnom čitalačkom vraćanju na njen, kako bi ona rekla favoritni roman, komentarišući i tumačeći poglavlja „Travničke hronike“, referiralo se

na konzule i konzulate, pa je to dobilo asocijacijsku konstrukciju koja je svoje ozbiljenje našla u njenim aktivitetima na promociji BiH. Maiann je djelovala kao neformalni pokretni konzulat koji širi pozitivnu priču o toj, Švajcercima malo poznatoj zemlji, otuda nadimak koji joj savršeno pristaje – Konzulovica, po njemu je sada i oslovljavaju neki od njenih travničkih prijatelja.

Iskustva, zapažanja i impresije s putovanja biciklom po Bosni, Konzulovica je sažela u neobičan i originalan koncept turističkog putovanja kakvog ne nudi ni jedna domaća ili strana turistička agencija. Osmislila je ponudu koja nije za masovne posjete, nego za manje skupine švajcarskih turista posvećenih istraživanju prirode i kulture jedne zemlje, koju im otkrivaju lokalni eksperti za istorijsko i prirodno naslijeđe, prodavači na pijaci, proizvođači sira i meda... Oko 30 turista je u tri grupe tokom 2018. i 2019. godine putovalo po Bosni 10 dana. Prvu tursku kafu i baklavu probali su u Bihaću, kapljicama Une bili poskropljeni na Štrbačkom buku, u Šipovu se sreli sa ornitologom Goranom Topićem i potom biciklima odvezli na izvor Plive, opčinili se Plivskim jezerom i vodopadom u Jajcu s pričama o posljednjem bosanskom kralju i maršalu Titu... A u Travniku su se najduže zadržali, dočekani pitama ispod sača pored Šarene džamije, s kostimiranim vodičima Hamdi-begom Teskeredžićem i tumačem Davnom gradom hodali tragovima romana Travnička hronika, pješaćkom šetnjom preko Bukovice i Konjske išli u Guču Goru da bi vidjeli franjevački samostan i staro groblje, posjetili ekološku pekaru i okrijepili se domaćim pijačama kod Ivica Rajića, zatim obišli i radionicu travara Emsada Grabusa u Krpeljčićima, šetali starom šumskom prugom na Pavlovici i na ne-

kropoli stećaka Maculje slušali priču o bilizima i Crkvi bosanskoj, pjesme Maka Dizdara, častili se bosanskim delicijama na improvizovanom teferiču, bivali začuđeni pred monumentom Bogdana Bogdanovića na Smrikama¹... Jedna od najvećih vrijednosti putovanja za njih je, s posebnim poštovanjem primljena, poziv da budu ugošćeni na večeri kod jedne pravoslavne, muslimanske i katoličke porodice. Putovanje se nastavljalo preko Zenice, gdje su s velikim interesovanjem vidjeli Željezaru i zgradu Bosanskog narodnog pozorišta kao simbole socijalističkog razdoblja. Odatle su starim jugoslavenskim vozom putovali u Sarajevo da bi upoznali i kušali još mnoge dobre i zanimljive stvari koje nudi šehar, tako da se putovanje okončavalo u izobilju čulnih i duhovnih atrakcija.

La Bosnie abandonnée, fascinante, cordiale – en route entre l'Occident et l'Orient à travers la Bosnie-Herzégovine jeste izvanjski pogled na zemlju kojim je Konzulovica mjesnim akterima koji su bili uključeni u realizaciju putovanja otkrila ono što je stalno pred njima kao nešto najbliže, nešto što svakodnevno gledaju a ne vide kao ljepotu i vrijednost. Izložila je novu perspektivu doživljaja žive tradicije, otvorila oči koje sada uviđaju kako je veliko bogatstvo prirode i

istorije koju ne znamo baštiniti. Osim toga, model koji je ponudila predstavlja i doprinos lokalnoj ekonomiji. Švajcarci su poznati po sklonosti za putovanjima i svi učesnici ove ture do sada su obišli mnoge zemlje ali ovaj dolazak u Bosnu za njih nije bio samo jedan od mnogobrojnih pohoda po svijetu. Osim što su doživjeli neminovni kulturološki šok, putovanje u Bosnu bilo je potpuno novo iskustvo koje je ostavilo snažan uticaj na njihove živote. Oni su ostali u međusobnim vezama koje se nastavljaju razmjenom knjiga, filmova, muzike... iz Bosne a jednom su se sastali na zajedničkoj večeri kako bi se prisjetili svojih sjećanja i dojmova s neobične ekskurzije.

Inspiraciju za nastavak saradnje s Travnikom Konzulovica je našla u svojim profesionalnim aktivnostima koje ostvaruje u radu s mladima za organizaciju Pro Natura. Za 2020. godinu planirana je sedmodnevna razmjena mladih ekoloških aktivista iz Neuchâtel-a i mladih Travničana iz Centra za edukaciju mladih, kako bi jedni od drugih učili o prirodi i kulturi.

Ako bi vas nekim slučajem put naveo u Neuchâtel, znajte da se u brdovitoj ulici Mont-Riant na broju 9 nalazi kuća s malom zastavom BiH kao znamen da tu živi jedna neobična, sasvim posebna Konzulovica...

¹ Ovdje se želi izraziti zahvalnost gospođi Snježani Köpruner i GS-Tvornici mašina Travnik, čiji su baštovani očistili spomenik od samonikle vegetacije pred dolazak švajcarskih turista.

